

Kulturförvaltningen
Tjänsteskrivelse till kulturnämnden

Datum: 2021-01-07
Diarienummer: KTN-2020-00875
Rev KTN AU 2021-01-20

Handläggare:
Pia Sörås Staflin, Anna Röst

Yttrande över detaljplan för Västra Librobäck, samråd

Förslag till beslut

Kulturnämnden beslutar

1. **att** till plan- och byggnadsnämnden avge upprättat samrådsyttrande avseende detaljplan för Västra Librobäck.

Ärendet

Detaljplanen syftar till att möjliggöra ett nytt verksamhetsområde i de nordvästra delarna av Uppsala. Kulturförvaltningen bedömer att förslaget till detaljplan har negativ påverkan på kulturarvet i området genom att det öppna kulturlandskapet med förhistoriska och medeltida rötter tas i anspråk och omvandlas, men att planarbetet så långt det är möjligt sökt anpassa tillkommande bebyggelse och struktur efter platsens förutsättningar. Eventuell påtaglig skada på riksintresset C35 bedöms i lagens mening av Länsstyrelsen. Kulturförvaltningens bedömning är att skadan på riksintresset som helhet troligtvis inte är betydande i och med att aktuellt planområde berör en begränsad del riksintresset för kulturmiljövården C35, och att kommunala avvägningar i Översiktsplanen avseende riksintresset talar för planens genomförande.

Beredning

Ärendet är berett av kulturförvaltningen med hjälp av Anna Röst, konsult kulturarv. Ärendet har inga konsekvenser sett ur perspektiven för barn, jämställdhet eller näringsliv.

Föredragning

Kulturnämnden har möjlighet att lämna synpunkter på detaljplan för Västra Librobäck i samrådsskede 18 december 2020 – 15 februari 2021.

Detaljplanen syftar till att möjliggöra ett nytt verksamhetsområde i de nordvästra delarna av Uppsala.

Kulturförvaltningen gör följande bedömning av planen avseende kulturarv som berörs.

Planområdets nuvarande karaktär utgörs av ett i huvudsak öppet landskap med oexploaterad jordbruksmark. Här finns siktlinjer in mot Uppsala stad där domkyrkan och slottet är synliga, samt några mindre trädbeväxta impediment som bryter upp landskapsbilden. Bebyggelsen i och kring området utgörs av fritidshus som arrenderas av kommunen, och bostadshus av lantlig karaktär ligger mycket nära planområdet. I norr ansluter Librobäcks befintliga verksamhetsområde.

Planområdet berör till en begränsad del riksintresset för kulturmiljövården C35, Uppsalaslätten och Jumkilsåns dalgång. Västra delen av planområdet berör även ett kommunalt kulturmiljöområde vars värdekärna utgörs av ett delundersökt fornlämningsområde utanför planområdet.

Inom och i nära anslutning till planområdet finns mycket rika och vetenskapligt intressanta fornlämningsmiljöer. Överby, Husby och Gränberga är tre äldre bebyggelseenheter med rötter i järnålder-medeltid. Husby (som ligger dikt an planområdet i sydöst) är extra intressant som en del av det i forskningen mycket uppmärksammade sk Uppsala öd – kungsgårdar i kungamaktens ”arv och eget”. Den ovan nämnda fornlämningsmiljön inom kommunalt kulturmiljöområde undersöktes under ett decennium av Uppsala universitet. Här finns en högstatusmiljö från sen järnålder och tidig medeltid, bland annat med spår av ädelmetallhantering. Detta område påverkas inte av planen.

I anslutning till planarbetet har arkeologiska utredningar utförts 2013 och 2020, och nya fornlämningar inom planområdet har därmed tillkommit. Ett ytterligare exempel på områdets dignitet är förekomsten av sk ”Östersjökeramik”, som vanligen endast förekommer i tidiga stadsmiljöer (exempelvis Sigtuna) eller högstatusmiljöer på landsbygden. Kulturförvaltningen vill påpeka att samrådshandlingarna innehåller ett kortfattat PM från undersökningen 2013 men saknar den fullständiga och relevanta rapporten från utredningen av Societas Archaeologica Upsaliensis 2014.

Kulturförvaltningen bedömer att förslaget till detaljplan har negativ påverkan på kulturarvet i området genom att det öppna kulturlandskapet med förhistoriska och medeltida rötter tas i anspråk och omvandlas, men att planarbetet så långt det är möjligt sökt anpassa tillkommande bebyggelse och struktur efter platsens förutsättningar. Vägsträckningar har anpassats till topografi och siktlinjer, bryn skapas i utsparat naturmark för mjuka övergångar mot angränsande bebyggelse, och parkmark avsätts. Planbestämmelserna reglerar byggnadsvolymer som till höjd och täthet måste bedömas som rimliga och varsamma efter förutsättningarna.

Eventuell påtaglig skada på riksintresset C35 bedöms i lagens mening av Länsstyrelsen. Kulturnämndens bedömning är dock att skadan på riksintresset som helhet troligtvis inte kan anses påtaglig med anledning av att det område av riksintresset som berörs av planen inte ingår i de av Länsstyrelsen utpekade värdekärnorna i området.

Utveckling av, och förhållningssätt till, riksintresseområdet fastställdes av kommunen genom utpekande i Översiktsplan 2016. Där anges att bebyggelse och verksamheter ska kunna utvecklas - med beaktande av landskaps- och kulturmiljövärden - inom denna del av riksintresse C35. Översiktsplanens avvägning hänvisar till riksintressets värdekärnor (som alltså inte är belägna inom det aktuella området), och till kommunens behov av verksamhetsområden med närhet till kommunikationer, stadskärnan samt en framtida stadsnod i Börjetull. De kommunala avvägningar som gjorts i Översiktsplanen, tillsammans med planarbetets beaktande av landskaps- och kulturmiljövärden, talar alltså för planens genomförande.

Kulturförvaltningen har således inget att invända mot planförslaget, men vill påminna om att de rika fornlämningsmiljöerna som utredningarna visat kan komma att medföra omfattande kostnader i samband med förundersökning och undersökning. Denna aspekt hanteras dock av Länsstyrelsen genom Kulturmiljölagen.

Ekonomiska konsekvenser

Inte aktuellt i detta ärende.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse 2021-01-07

Bilaga 1, Samrådsyttrande – Detaljplan för Västra Librobäck

Planhandlingar finns att hämta på:

<https://bygg.uppsala.se/samhallsbyggnad-utveckling/detaljplanering/detaljplaner-oppna-for-synpunkter/>

Kulturförvaltningen

Sten Bernhardsson
Direktör, chef för kulturförvaltningen

Kulturnämnden

Datum:

Diarienummer:

2021-01-14

KTN-2020-00875

Rev KTN AU 2021-01-20

Plan- och byggnadsnämnden

Yttrande – detaljplan för Västra Libroäck (PBN- 2016-000998)

Kulturnämnden har tagit del av rubricerade planförslag och vill anföra följande.

Kulturnämnden bedömer att förslaget till detaljplan har negativ påverkan på kulturarvet i området genom att det öppna kulturlandskapet med förhistoriska och medeltida rötter tas i anspråk och omvandlas, men att planarbetet så långt det är möjligt sökt anpassa tillkommande bebyggelse och struktur efter platsens förutsättningar.

Eventuell påtaglig skada på riksintresset C35 bedöms i lagens mening av Länsstyrelsen. Kulturnämndens bedömning är dock att skadan på riksintresset som helhet troligtvis inte kan anses påtaglig med anledning av att det område av riksintresset som berörs av planen inte ingår i de av Länsstyrelsen utpekade värdekärnorna i området.

Utveckling av, och förhållningssätt till, riksintresseområdet fastställdes av kommunen genom utpekande i Översiktsplan 2016. Där anges att bebyggelse och verksamheter ska kunna utvecklas - med beaktande av landskaps- och kulturmiljövärden - inom denna del av riksintresse C35. Översiktsplanens avvägning hänvisar till riksintressets värdekärnor (som alltså inte är belägna inom det aktuella området), och till kommunens behov av verksamhetsområden med närhet till kommunikationer, stadskärnan samt en framtida stadsnod i Börjetull. De kommunala avvägningar som gjorts i Översiktsplanen, tillsammans med planarbetets beaktande av landskaps- och kulturmiljövärden, talar alltså för planens genomförande.

Kulturnämnden har således inget att invända mot planförslaget, men vill påminna om att de rika fornlämningsmiljöerna som utredningarna visat kan komma att medföra omfattande kostnader i samband med förundersökning och undersökning. Denna aspekt hanteras dock av Länsstyrelsen genom Kulturmiljölagen

I anslutning till planarbetet har arkeologiska utredningar utförts 2013 och 2020, och nya fornlämningar inom planområdet har därmed tillkommit. Kulturnämnden vill

påpeka att samrådshandlingarna innehåller ett kortfattat PM från undersökningen 2013 men saknar den fullständiga och relevanta rapporten från utredningen av Societas Archaeologica Upsaliensis 2014.

Kulturnämnden

Linda Eskilsson

Ordförande

Samuel Lundström

Nämndsekreterare